

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์โครงการทุนวิจัย
มหาบัณฑิต ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากรระดับชุมชน: การพัฒนาที่มี
ผลกระทบต่อการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเล
ของชาวอุรกกลาไวย์ จังหวัดภูเก็ต

โดย นางสาวนันทกา เครืออินทร์

กุมภาพันธ์ 2552

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์โครงการทุนวิจัย
มหาบัณฑิต ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากรระดับชุมชน: การพัฒนาที่มี
ผลกระทบต่อการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเล
ของชาวอุร้อกลาไว้อย่าง จังหวัดภูเก็ต

โดย นางสาวนันทกา เครืออินทร์

กุมภาพันธ์ 2552

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

1. บทนำ

จากการที่ประเทศไทยได้รับความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศตะวันตกมาใช้ในการพัฒนาประเทศจนอาจกล่าวได้ว่าสังคมไทยในปัจจุบันถูกรอบงำด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ทางความคิดและภูมิปัญญาตะวันตกจนลืมเลือนภูมิปัญญาหรือความรู้พื้นบ้านที่คนไทยในสมัยก่อนคิดค้น สร้างสรรค์ เพื่อใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นเพื่อผลในการดำรงชีวิต (เอกวิทย์ ณ ถลาง และคณะ, 2546: 1) การพัฒนาตามแบบอย่างตะวันตกทำให้ชุมชนหลายชุมชนสูญเสียศักยภาพในการปกป้องพื้นที่ การดูแลจัดการทรัพยากรและระบบการผลิตของตนเอง ทรัพยากร คน และกำลังแรงงานเริ่มถูกนำออกจากชุมชน วัฏจักรหนี้สิน ความยากจน การสูญเสียวิถีชีวิต การสูญเสียวัฒนธรรม การสูญเสียภาษา และการสูญเสียที่ดินทำกินเกิดขึ้น คนชนบทสูญเสียจิตสำนึกความเป็นชุมชนท้องถิ่น ชุมชนกลับต้องหันมาพึ่งพิงบุคคลหรือกลุ่มคนที่นำทรัพยากรไปจากชุมชนตั้งแต่ต้น (ยศ สันตสมบัติ, 2539: 22-27) โดยเฉพาะกลุ่มคนชายขอบ เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลที่ปัจจุบันได้รับผลกระทบจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ประมง พานิชย์ การประกาศพื้นที่อนุรักษ์ ส่งผลให้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และภาษา ของชาวบ้านเปลี่ยนแปลงไป จากสถานการณ์ดังกล่าวจึงได้ศึกษาชาวอุรักลาโว้ยที่อาศัยอยู่ที่บ้านราไวย์ จังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นกรณีศึกษาที่ทำให้เห็นภาพรวมของภูมิปัญญาท้องถิ่นและผลกระทบจากการพัฒนาที่เกิดขึ้นในพื้นที่

ในอดีตชาวอุรักลาโว้ยดำรงชีวิตอย่างอิสระอยู่ร่วมกับท้องทะเลแห่งอันดามันมาช้านาน โดยมีอาชีพเป็นพรานทะเลเก็บหาและล่าสัตว์ทะเล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวอุรักลาโว้ยกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ทำให้ชาวอุรักลาโว้ยมีความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเล “อ่านน้ำจืด อ่านฟ้าจืดดาว” ที่สอดคล้องกับแบบแผนกิจกรรมการดำรงชีวิต และทำให้ชาวอุรักลาโว้ยสามารถอยู่ร่วมกับระบบนิเวศทางทะเลได้เป็นอย่างดี บรรพชนชาวอุรักลาโว้ยจึงได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์การดำรงชีวิตในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติให้กับลูกหลานผ่านห้องเรียนทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม แต่ปัจจุบันเมื่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ประมง พานิชย์ และการพัฒนาที่ภาครัฐเริ่มจัดการทรัพยากรโดยไม่คำนึงถึงสิทธิและภูมิปัญญาของคนท้องถิ่น ทำให้ชาวอุรักลาโว้ยไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ในทางตรงกันข้ามรูปแบบการทำมาหากินของชาวอุรักลาโว้ยกลับถูกมองว่าเป็นผู้ทำลายทรัพยากร

และถูกผลักดันให้เหลือขอบเขตของการทำกินในทะเลน้อยลง ชาวอุรักลาไวยรุ่นใหม่จึงเริ่มเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตพึ่งพาการทำงานบนบกมากขึ้น เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากคนทั่วไป ชาวอุรักลาไวยมีการปรับตัวซึ่งอาจมีผลกระทบทำให้กลุ่มคนรุ่นใหม่ละทิ้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเลอาจไม่มีการสืบทอด และอาจมีผลกระทบต่อการสูญเสียภาษาและจิตสำนึกของชุมชน อนาคตอาจกลายเป็นชุมชนที่ล่มสลาย จึงเป็นที่มาในการศึกษาโดยมีแนวคำถามในการวิจัยดังนี้

2. แนวคำถามในการวิจัย

2.1 ภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าด้วยเรื่องความรู้ด้านนิเวศทางทะเล ที่เป็นตัวกำหนดรูปแบบการดำรงชีวิตและวิถีหากินทางทะเล ในกรณีของชาวอุรักลาไวยมีอะไรบ้าง และมีกระบวนการสืบทอดกันอย่างไร

2.2 การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมประมงพาณิชย์ ระบบการศึกษาที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลัก และการประกาศพื้นที่อนุรักษ์ เกิดขึ้นในพื้นที่ ทำให้ชาวอุรักลาไวยถูกแยกออกจากระบบนิเวศทางทะเลหรือไม่ และเกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ความเชื่อ ระบบการผลิต วัฒนธรรมและภาษาหรือไม่ อย่างไร

2.3 การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมประมงพาณิชย์ ระบบการศึกษาที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลัก และการประกาศพื้นที่อนุรักษ์ที่เกิดขึ้น มีผลต่อกระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเลของชาวอุรักลาไวยหรือไม่ อย่างไร และเมื่อภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเลขาดการสืบทอดจะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิต ความเชื่อ ระบบการผลิต วัฒนธรรม และภาษา ของชาวอุรักลาไวยอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าด้วยเรื่องความรู้ด้านนิเวศทางทะเล และกระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวอุรักลาไวย

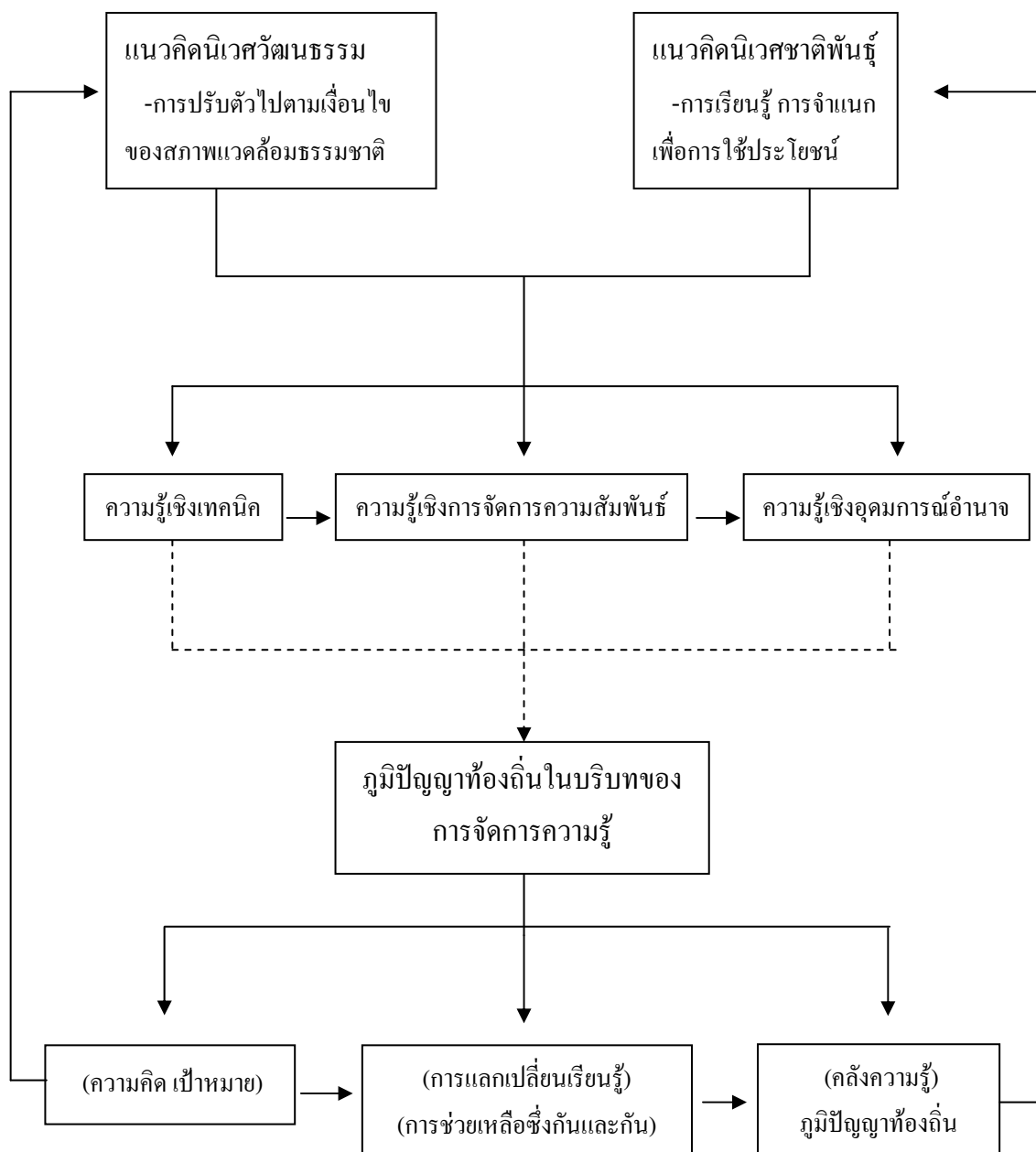
3.2 เพื่อศึกษาผลกระทบของการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตดั้งเดิม และนำชาวอุรักลาไวยออกจากระบบนิเวศทางทะเลพึ่งพาบกมากขึ้น

3.3 เพื่อวิเคราะห์ผลของการพัฒนา ต่อ การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเล วิถีชีวิต ความเชื่อในธรรมชาติ ระบบการผลิต วัฒนธรรม และภาษา ของชาวอุรักลาไวย

4 วิธีการวิจัย

4.1 กรอบแนวคิดในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเลและการจัดการความรู้

การศึกษภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเล “อ่านน้ำจืดม อ่านฟ้าจืดดาว” ได้นำแนวคิดนิเวศวัฒนธรรมมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์เชื่อมโยงระหว่างสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ แบบแผนพฤติกรรม เทคโนโลยีการผลิต และโครงสร้างสังคม และนำแนวคิดนิเวศวิทยาชาติพันธุ์ เข้ามาเสริมในส่วนที่ต้องมีการวิเคราะห์มุมมองของคนใน การจัดการระบบคิด การจำแนกสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติ ซึ่งแนวคิดทั้ง 2 แนวคิดดังกล่าวเป็นที่มาของภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้ง 3 รูปแบบ และในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นความรู้ซ่อนเร้นหรือความรู้ฝังลึกในตัวบุคคล จึงต้องอาศัยแนวคิดการจัดการความรู้มาใช้ทำความเข้าใจความรู้ฝังลึก ที่ผ่านการลงมือกระทำจนตกผลึกเป็นภูมิปัญญาจากปัจเจกสู่ชุมชน จึงขอเสนอเป็นกรอบแนวคิดความเชื่อมโยงของภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อการปรับตัวเพื่อการอยู่รอด

รูปภาพ 1-1 กรอบแนวคิดในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเล
และการจัดการความรู้

4.2 ขอบเขตในการวิจัย

1) **ขอบเขตเชิงพื้นที่** การศึกษาครั้งนี้ได้เลือกศึกษาชาวอุรกลาไวยบ้านราไวย หมู่ที่ 2 ตำบลราไวย อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต เป็นกรณีศึกษา เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีความเสี่ยงต่อการสูญหายของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเล “อ่านน้ำจืด อ่านฟ้าจืดดาว” อย่างชัดเจน เพราะเป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว มีการลงทุนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว พื้นที่ชายฝั่งทะเลถูกปรับเปลี่ยนเป็นโรงแรม รีสอร์ท ร้านอาหาร ในขณะที่วิถีชีวิตของผู้คนส่วนใหญ่เกิดการเปลี่ยนแปลงในค่านิยมและรูปแบบวัฒนธรรม

การศึกษาครั้งนี้ได้กล่าวถึงหน่วยวิเคราะห์ที่เป็นพื้นที่ทางนิเวศ คือ พื้นที่นิเวศทางทะเลเพราะนั่นหมายถึงวิถีชีวิต แหล่งอาหาร เป็นพื้นที่ที่ก่อให้เกิดภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อในธรรมชาติ พิธีกรรม ประเพณี วัฒนธรรมและภาษา และอีกพื้นที่คือพื้นที่เกี่ยวกับการพัฒนาใหม่ เพราะปัจจุบันชาวอุรกลาไวยมีความสัมพันธ์กับพื้นที่ที่ถูกกดดันจากการพัฒนามากขึ้น

2) **ขอบเขตชุมชน** หมู่บ้านชาวอุรกลาไวยบ้านราไวย เป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่มีทั้งชาวอุรกลาไวยและชาวมอแกนอาศัยอยู่ร่วมกัน ปัจจุบันชาวเลทั้ง 2 กลุ่มมีการแต่งงานข้ามกลุ่ม เกิดการกลมกลืนทางวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน การศึกษาครั้งนี้จึงศึกษาเฉพาะชาวเลกลุ่มอุรกลาไวย

3) **ขอบเขตเชิงระยะเวลา** การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาวิถีชีวิตของชาวอุรกลาไวยที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่หาดราไวย ตั้งแต่ปีพ.ศ.2481-2551 จากการสัมภาษณ์ผู้อาวุโสที่ปัจจุบันมีอายุ 70 ปีขึ้นไป เพื่อให้มองเห็นภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบัน ทั้งวิถีหากินทางทะเล พื้นที่ทำมาหากิน รูปแบบการใช้ทรัพยากร เครื่องมือประมง และการอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น “อ่านน้ำจืด อ่านฟ้าจืดดาว”

4.3 วิธีการศึกษา

1) ประชากรศึกษาและการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก

1.1) ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้นำที่ไม่เป็นทางการ เช่น ผู้ทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรม (โต๊ะหมอ) และผู้อาวุโสที่ทั้งชายและหญิง เป็นผู้รู้ที่มีประสบการณ์ยาวนานในการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อ และอาศัยอยู่ในหมู่บ้านมาตั้งแต่เกิด ซึ่งปัจจุบันมีอายุราว 50 ปีขึ้นไป

1.2) ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นวัยกลางคนทั้งหญิงและชาย เป็นกลุ่มที่มีอายุอยู่ในช่วง 30-50 ปี ซึ่งผ่านการถ่ายทอดและการสืบทอดความรู้มาแล้วทั้งความเชื่อ พิธีกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.3) ผู้ให้ข้อมูลหลักในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้และจะต้องสืบทอดความรู้ดังกล่าวต่อจากผู้ให้ข้อมูลหลักในข้อ 1-2 ได้แก่ กลุ่มคนรุ่นใหม่หรือกลุ่มหนุ่มสาว ที่มีอายุอยู่ในช่วง 15-30 ปี ผู้ให้ข้อมูลหลักในกลุ่มนี้มีความสำคัญเพราะเป็นตัวกำหนดการคงอยู่หรือการสูญหายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องชาวเล เช่น ชาวเลมืกีกุ่ม มีวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรมอย่างไร และข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวทางการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น กระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม (field work) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามประมาณ 3 เดือน ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์-เมษายน 2551 ก่อนการเข้าไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ผู้วิจัยได้มีการลงสำรวจหมู่บ้านทำความรู้จักกับพื้นที่ และทำความรู้จักแนะนำตัวอย่างไม่เป็นทางการกับประธานหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน และชาวบ้านส่วนหนึ่งว่าผู้วิจัยเป็นใคร บ้านอยู่ที่ไหน เข้ามาในหมู่บ้านเพื่อทำอะไร และเริ่มมีการพูดคุยถึงความรู้ด้านนิเวศทางทะเลผ่านการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน โดยใช้เวลาในการสำรวจพื้นที่ 2 สัปดาห์ ก่อนเข้าไปเก็บข้อมูลเป็นเวลา 3 เดือน

3) เครื่องมือการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ในการรวบรวมข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งสัมภาษณ์บุคคลและสัมภาษณ์กลุ่มย่อย และการสนทนากลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ โดยข้อมูลที่เก็บรวบรวมแต่ละประเด็นสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้

3.1) การสังเกต (Observation) ผู้วิจัยได้เข้าไปเฝ้าสังเกตวิถีชีวิตทั่วไปของชาวอูรักลาไวย์ บ้านราไวย์ โดยมีส่วนร่วมในการออกทะเลหาปลากับชาวอูรักลาไวย์ที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน เพื่อจะได้มีส่วนร่วมรับรู้ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเลมาใช้ในการหาปลา และเรียนรู้วิธีการสังเกตธรรมชาติ อีกทั้งยังมีส่วนร่วมกับชาวอูรักลาไวย์กลุ่มผู้หญิง เช่น แม่ค้าขายปลาที่แผงขายปลากลางหมู่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีความคิดหรือโลกทัศน์ที่แตกต่างจากรุ่นแม่และรุ่นยาย และมีส่วนร่วมกับครอบครัวชาวอูรักลาไวย์ในการไปใช้ประโยชน์พื้นที่เกาะบอนเพื่อเก็บเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ โดยไปดูล่องรอยถิ่นที่อยู่อาศัยของชาวอูรักลาไวย์ในอดีต นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมในพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น ประเพณีไหว้โตะเลซึ่งจะจัดในเดือนเมษายน โดยมีโตะเลหมอประจำหมู่บ้านเป็นผู้ประกอบพิธีกรรม และมีชาวบ้านโดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุและ

กลุ่มคนวัยกลางคนทั้งหญิงและชายเข้าร่วมพิธีกรรม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีโอกาสซักถามความหมายของพิธีกรรม ประเพณี แต่ละขั้นตอน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ

3.2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ชาวอุรุกรลาไว้ยที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งชายและหญิง จะถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจง(Purposive Sampling) แบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ ตัวแทนกลุ่มที่ยังคงออกทะเลประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน และตัวแทนกลุ่มที่เปลี่ยนอาชีพแล้ว โดยในแต่ละกลุ่มจะแบ่งเป็นช่วงอายุเหมือนกัน คือ กลุ่มผู้อาวุโส มีอายุราว 50 ปีขึ้นไป กลุ่มคนวัยกลางคนมีอายุอยู่ในช่วง 30-50 ปี และกลุ่มคนรุ่นใหม่มีอายุอยู่ในช่วง 15-30 ปี โดยมีรายละเอียดแนวคำถามงานวิจัยในภาคผนวก ก ซึ่งผู้วิจัยได้เตรียมแนวคำถามไว้แล้ว เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้

สำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกชาวอุรุกรลาไว้ย ประกอบด้วยการสัมภาษณ์บุคคล และการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยแบบไม่เป็นทางการ โดยการสัมภาษณ์ชาวอุรุกรลาไว้ยที่ยังคงออกทะเลประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน เช่น ทำประมงไซ ตกปลา ลากปลา ลากหมึก ดำน้ำลึก หาหอย จำนวน 26 คน สัมภาษณ์ในช่วงเวลาที่ผู้ถูกสัมภาษณ์และกลุ่มที่ถูกสัมภาษณ์สะดวก คือช่วงเวลาประมาณ 08.00-17.00 น. (เฉพาะในวันที่ผู้ถูกสัมภาษณ์และกลุ่มที่ถูกสัมภาษณ์ไม่ได้ออกทะเล) และเวลาประมาณ 13.00-16.00 น. (เฉพาะวันที่ออกทะเลเพราะเป็นช่วงเวลาที่ชาวอุรุกรลาไว้ยส่วนใหญ่กลับเข้าฝั่ง และหลังจากเวลา 16.00 น. ผู้ถูกสัมภาษณ์และกลุ่มที่ถูกสัมภาษณ์จะออกทะเลอีกครั้ง กลับเข้าฝั่งมาประมาณเวลา 20.00 น. ซึ่งเป็นเวลาพักผ่อน

การสัมภาษณ์ชาวอุรุกรลาไว้ยที่เปลี่ยนอาชีพ เช่น สัมภาษณ์พนักงานดูแลนักท่องเที่ยวดำน้ำ ลูกจ้างเทศบาลเก็บกวาดขยะ พนักงานโรงแรม พนักงานรีสอร์ทและสปา งานรับจ้างทั่วไป และงานอื่น ๆ จำนวน 19 คน ใช้ช่วงเวลาในการสัมภาษณ์ คือช่วงเวลาที่ผู้ถูกสัมภาษณ์และกลุ่มที่ถูกสัมภาษณ์เลิกงาน คือช่วงเวลาประมาณ 15.00-18.00 น. การสัมภาษณ์ชาวบ้านทั้ง 2 กลุ่มจะใช้สถานที่สัมภาษณ์บริเวณที่เป็นจุดนัดพบของคนในหมู่บ้าน เช่น บริเวณใต้ต้นมะขาม บริเวณพื้นที่ถักไซ บริเวณแผงขายปลา บริเวณที่นั่งพัก เป็นต้น

3.3) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการสนทนากลุ่มแบบไม่เป็นทางการ โดยแบ่งกลุ่มผู้สนทนาออกเป็นกลุ่มที่ยังคงออกทะเลประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน และกลุ่มที่เปลี่ยนอาชีพแล้ว โดยเลือกผู้สนทนาแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ชาวอุรุกรลาไว้ยที่ประกอบอาชีพทำประมงไซ ตกปลา ลากปลา ลากหมึก ดำน้ำลึก หาหอย จำนวน 16 คน ประกอบด้วยชาวอุรุกรลาไว้ยผู้ชายกลุ่มผู้อาวุโส กลุ่มวัยกลางคน กลุ่มคนรุ่นใหม่ สำหรับการสนทนากลุ่มที่เปลี่ยนอาชีพ จำนวน 13 คน ประกอบด้วยชาวอุรุกรลาไว้ยผู้ชายและผู้หญิงวัยกลางคน และคนรุ่นใหม่ โดยใช้ช่วงเวลาเลิกงานในการสนทนากลุ่ม คือช่วงเวลาประมาณ 15.00-18.00 น.

4) แนวคำถามในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้เตรียมแนวคำถามโดยมีรายละเอียดของแนวคำถามอยู่ในภาคผนวก ก ซึ่งแบ่งเป็นหัวเรื่องหลักดังนี้

- 1) ประวัติความเป็นมาของชุมชน และการตั้งถิ่นฐานที่หาดราไวย์ เป็นอย่างไร
- 2) วิถีชีวิตและการประกอบอาชีพในสมัยก่อนและในปัจจุบัน เป็นอย่างไร
- 3) ระบบความเชื่อในธรรมชาติ พิธีกรรม วัฒนธรรม จารีตประเพณี ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล มีอะไรบ้าง
- 4) ฐานทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนและรูปแบบการใช้ทรัพยากรส่วนรวมของชุมชน เป็นอย่างไร
- 5) รายละเอียดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเล โดยเฉพาะเรื่อง “อ่านน้ำจืด อ่านฟ้าจืดดาว” มีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร
- 6) การสืบทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเล ใครเป็นผู้ถ่ายทอด และใครเป็นผู้สืบทอด และมีวิธีการอย่างไร
- 7) การพัฒนาที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตมีอะไรบ้างและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นอย่างไร

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากภาคสนามที่อยู่ในเทปบันทึกเสียงออกมาจัดระเบียบข้อมูลเป็นเอกสาร โดยหลังจากบันทึกเสียงแล้วได้นำไปถอดข้อความตามเสียงที่ได้ยินชนิดคำต่อคำ พร้อมทั้งระบุชื่อผู้พูดเพื่อให้สามารถนำไปวิเคราะห์อารมณ์ ความรู้สึกของผู้พูดได้ โดยบันทึกแบบคำต่อคำลงในสมุดที่แบ่งหน้ากระดาษออกเป็นสองส่วน เรียกว่าคอลัมน์ซ้าย/ขวา ใช้คอลัมน์ด้านซ้ายบันทึกรายละเอียดของข้อมูลที่ได้จากภาคสนามให้มากที่สุด ทั้งสีหน้า ความรู้สึก ท่าทางของผู้สนทนากลุ่มย่อยและผู้ถูกสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อดูความคิดภายในใจ และตัวตนนอกเหนือจากการรู้จักเพียงลักษณะภายนอก คอลัมน์ขวา ใช้บันทึกความคิดเห็นของผู้วิจัยต่อเรื่องที่อยู่ทางซ้าย รวมถึงการทำความเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดและตัวตนของผู้ถูกสัมภาษณ์และผู้เข้าร่วมสนทนาด้วย

ต่อจากนั้นคัดเลือกเอาข้อความที่มีความหมายตรงประเด็นกับเรื่องที่จะทำการวิเคราะห์ พร้อมกับให้สัญลักษณ์แทนความหมายนั้น และนำข้อมูลทั้งจากภาคสนามและข้อมูลทฤษฎีที่มีมาประมวลคุณลักษณะและประเภทของข้อมูลเปรียบเทียบเลือกเฟ้นเหตุการณ์ที่เป็นกุญแจสำคัญ และสร้างเป็นข้อสรุปในเชิงนามธรรม เพื่อนำเสนอผลหรือข้อค้นพบที่ได้ว่ามีนัยสำคัญ

อย่างไรต่อเรื่องที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของการนำไปใช้ในการพัฒนา การแก้ปัญหา การกำหนดนโยบาย หรือแม้แต่การเพิ่มองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเล

5. ผลการศึกษา

ในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเล “อ่านน้ำจืด อ่านฟ้าจืด” ของชาวอุรูกลาไว ทำให้ได้สัมผัสกับวิถีคิดของชาวอุรูกลาไวที่ได้แสดงถึงการกระบวนการปรับตัวไปตามเงื่อนไขของธรรมชาติทางทะเล เพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่รอดและอยู่ร่วมกับธรรมชาติรอบตัวได้ จึงเป็นที่มาของภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงเทคนิคที่ทำให้เกิดระบบการเรียก การจำแนกแยกแยะลักษณะทางธรรมชาติ โดยชาวอุรูกลาไวอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงเทคนิคในการกำหนดขอบเขตของพื้นที่ทำมาหากินและกิจกรรมในอาชีพ กลายเป็นปฏิทินที่บ่งบอกถึงช่วงเวลาในการทำมาหากิน อีกทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงเทคนิคยังสามารถทำนายเหตุการณ์ทางธรรมชาติได้ล่วงหน้าเพื่อความปลอดภัยในการทำกิน และเป็นการปรับตัวเพื่อความอยู่รอด การปรับตัวของชาวบ้านไม่ได้ปรับตัวแค่ปัจเจกแต่เป็นการปรับตัวทั้งชุมชนจึงเกิดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นนามธรรมคือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงการจัดการความสัมพันธ์ทางสังคมที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกัน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีประสบการณ์ร่วมกัน ทำให้เกิดการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยระหว่างชาวบ้าน สร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับชุมชน และการทำมาหากินร่วมกันภายใต้การปรับตัวไปตามเงื่อนไขของธรรมชาตินี้เองทำให้ชาวบ้านได้สร้างวัฒนธรรม ความเชื่อ พิธีกรรม ประเพณี ขึ้นซึ่งเป็นที่มาของระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นภูมิปัญญาระดับอุดมการณ์ ที่สะท้อนให้เห็นถึงระบบคุณธรรมที่ชาวบ้านใช้ในการจัดการทรัพยากรส่วนรวมให้มีความอุดมสมบูรณ์ โดยสร้างความเชื่อเกี่ยวกับความเกรงกลัวต่อสิ่งเหนือธรรมชาติที่คอยควบคุมพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรร่วมและคอยดูแลพื้นที่เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า อยู่ในกรอบศีลธรรม จรรยา สะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและจิตสำนึกความเป็นชาติพันธุ์ชาวอุรูกลาไวได้เป็นอย่างดี

บรรพบุรุษของชาวอุรูกลาไวเล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเล จึงได้ร่วมกันสืบทอดประสบการณ์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่นตลอดมา โดยการบอกเล่าผ่านประสบการณ์จริงในการใช้ชีวิตร่วมกัน ดังนี้

1) การสืบทอดภูมิปัญญาในระดับครอบครัวและเครือญาติ เป็นการสืบทอดผ่านการใช้ชีวิตประจำวันร่วมกัน เช่น การดัดสอยห้อยตามพ่อแม่ในการทำงาน ซึ่งเป็นการเรียนรู้ด้านนิเวศทางทะเล วิธีการทำมาหากิน และเรียนรู้การแบ่งปันสิ่งที่มีอยู่ร่วมกัน เช่น การแบ่งปันอาหาร การแบ่งพื้นที่ทำมาหากินร่วมกัน โดยลูกชายลูกสาวคอยซึมซับพฤติกรรม คำพูด ของพ่อแม่หรือเครือญาติ และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านพิธีกรรม ความเชื่อในระดับครัวเรือน ได้แก่ การตั้ง

อาหารเช่น ไข่ วิตามิน บรรพบุรุษ และผู้ที่ล่องลัดไปแล้ว ซึ่งเด็กทุกคนมีโอกาสช่วยครอบครัว จัดเตรียมอาหาร จัดเตรียมสถานที่ หรือ การตั้งอาหารเช่น ไข่ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ (ดาโต๊ะ) เจ้าของสถานที่ ที่ตนได้ติดตามพ่อหรือญาติไปทำมาหากิน เด็กทุกคนได้มีส่วนร่วมในพิธีกรรมและได้รับฟังคำบอกเล่าจากพ่อแม่หรือญาติ แล้วนำมาปฏิบัติตาม

2) การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในระดับชุมชน เป็นการสืบทอดความรู้ผ่านการทำมาหากินทางทะเลร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยมีผู้อาวุโสหรือผู้ที่มีความรู้ประสบการณ์ในการทำมาหากินทางทะเล ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ด้านนิเวศทางทะเล เช่น การสังเกตลักษณะของน้ำทะเล คลื่น ลม เมฆ ดวงดาว ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของสัตว์ทะเล แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ทะเล และพื้นที่ทำมาหากิน ให้กับทุกคนในเรือได้มีความรู้ นอกจากนี้การออกทะเลร่วมกันยังเป็นการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับระบบการผลิต ระบบการแบ่งปัน และระบบการจัดการทรัพยากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงการจัดการความสัมพันธ์ทางสังคม รวมถึงการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยดูแลสถานที่ และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อ โดยบรรพบุรุษมีความคาดหวังให้ชาวอุรักลาโว้ยรุ่นต่อไปมีความรู้ ความเข้าใจ ในสิ่งที่บรรพบุรุษได้ร่วมกันสืบทอดมา แล้วนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในการกำหนดแบบแผนในการดำรงชีวิตที่ร้อยรัดกับธรรมชาติได้เป็นอย่างดี

ปัจจุบันการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนชาวอุรักลาโว้ยกำลังเผชิญปัญหาจากผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว การประกาศให้พื้นที่ทำมาหากินเป็นเขตพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่รักษาพืชพันธุ์ และการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมประมงพาณิชย์ นอกจากนี้ยังมีกฎระเบียบในการเก็บหาสัตว์ทะเล การจำกัดเครื่องมือประมง ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ไม่ได้คำนึงถึงสิทธิและภูมิปัญญาของชาวอุรักลาโว้ย แต่กลับทำให้ชาวบ้านต้องกลายเป็นผู้บุกรุกในที่ดินที่ชาวบ้านอยู่อาศัยและทำมาหากินมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ในขณะเดียวกันหมู่บ้านกลายเป็นหมู่บ้านเปิดที่พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวและซึมซับวัฒนธรรมและระบบเศรษฐกิจใหม่จากภายนอก ชาวบ้านมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนให้สอดคล้องกับความเจริญที่เข้ามาในหมู่บ้าน เด็กในหมู่บ้านมีโอกาสได้เรียนหนังสือ แต่ละครัวเรือนมีความเป็นอยู่ในแง่ของรายได้ดีขึ้น มีการประกอบอาชีพที่หลากหลายส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น งานขับเรือหางโจงพาเที่ยว พนักงานโรงแรม รีสอร์ท พนักงานสปา พนักงานลูกเรือเร็ว (Speed Boat) และพนักงานนำนักท่องเที่ยวดำน้ำแบบ Sea walker และ Diving ลูกจ้างร้านอาหาร ลูกจ้างร้านขายของที่ระลึก ลูกจ้างเทศบาลเก็บกวาดขยะ และงานรับจ้างทั่วไปอื่น ๆ อีกมากมาย นอกจากนี้ความเจริญที่เข้ามาทำให้ชาวบ้านรู้จักการแต่งตัวใช้เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่ทันสมัย ครัวเรือนส่วนใหญ่มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานครบถ้วน ชาวบ้านมีพฤติกรรมการบริโภคและแหล่งอาหารที่เปลี่ยนไปเป็นที่มาของโรคเบาหวาน ความดัน

ฟื้นฟู เป็นต้น และเปลี่ยนวิธีการผลิตแบบยังชีพเป็นวิธีการผลิตที่ต้องการพึ่งพาระบบตลาด วิธีชีวิตของชาวอุรกลาไวย์ในปัจจุบันได้นำไปสู่การเป็นปัจเจกมากขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเริ่มห่างเหิน ความสนใจในการเรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ และการพูดคุยกษภาษาอุรกลาไวย์ถูกลดบทบาทและความสำคัญลงกลายเป็นสิ่งไม่จำเป็นสำหรับกลุ่มคนที่ทำงานบนบก เพราะต้องพบปะกับบุคคลภายนอกมากขึ้นส่งผลให้โอกาสในการใช้ภาษาอุรกลาไวย์น้อยลง ทำให้เกิดการสูญเสียภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวอุรกลาไวย์เอง

เนื่องจากปัจจุบันกลุ่มคนรุ่นใหม่ในหมู่บ้านส่วนใหญ่และกลุ่มคนวัยกลางคนบางส่วนเลือกที่จะทำงานบนบกมากกว่าการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน เพราะเกิดอุปสรรคต่อการทำมาหากินในพื้นที่ทำมาหากินทางทะเลหาค่าคง ส่วนหนึ่งกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวห้ามชาวบ้านเข้าไปทำมาหากิน จนเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวเรื่องพื้นที่ทำกิน และพื้นที่ส่วนหนึ่งกลายเป็นพื้นที่อนุรักษ์ ทางกรมมีความเข้มงวดเรื่องการเข้าไปทำมาหากินในพื้นที่อนุรักษ์ โดยการจำกัดใช้เครื่องมือประมงและชนิดของสัตว์ทะเลที่จับ อีกทั้งปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมและมีปริมาณลดน้อยลง ประกอบกับรูปแบบการทำประมงในปัจจุบันที่เสี่ยงต่ออันตรายและมีรายได้ที่ไม่แน่นอน

ชายหนุ่มชาวอุรกลาไวย์ส่วนใหญ่และกลุ่มวัยกลางคนบางส่วนจึงเลือกทำงานบนบกและมีวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิม พูดคุยกษภาษาไทยได้แทนภาษาอุรกลาไวย์ และโอกาสในการเรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเลทั้ง 3 รูปแบบ จากพ่อแม่หรือเครือญาติหรือผู้อาวุโสในชุมชนลดน้อยลง ทำให้กลุ่มคนรุ่นใหม่มีความรู้เชิงเทคนิคที่ใช้ในการทำมาหากินน้อยมาก และในบางคนกลับไม่มีความรู้เชิงเทคนิคอยู่เลย เพราะเมื่อเรียนจบก็เริ่มทำงานบนบกจึงไม่มีโอกาสในการเรียนรู้ธรรมชาติทางทะเล แต่กลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ทำงานบนบกบางคนมีโอกาใช้ช่วงวันหยุดอาศัยเรือญาติหรือเพื่อนบ้านออกทะเลบ้างเป็นครั้งคราว จึงทำให้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงเทคนิคอยู่บ้างแต่แค่ผิวเผินแค่ช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เพราะต้องกลับไปทำงานบนบก ภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงเทคนิคจึงไม่ประติดประต่อไม่สามารถบอกเล่ารายละเอียดได้ เช่นเดียวกับกลุ่มคนวัยกลางคนที่เคยทำมาหากินทางทะเลมาแล้วช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่เกิดอุปสรรคในการทำมาหากินจึงเปลี่ยนมาทำงานบนบกและนานวันเข้าไม่ได้ออกทะเลทบทวนความรู้ที่มีอยู่เป็นประจำ จึงทำให้ความรู้ดังกล่าวถูกลบเลือน สำหรับหญิงสาวชาวอุรกลาไวย์ส่วนใหญ่ในปัจจุบันไม่ได้เก็บหาทรัพยากรในทะเลมาประกอบอาหารเอง หน้าที่เหล่านี้ตกเป็นหน้าที่หลักของหัวหน้าครอบครัว ทำให้ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในการเก็บหาหอย และปลาหมึกสาวยเล็ก ในวัยเด็กของหญิงสาวในปัจจุบันลดน้อยลงไปเช่นกัน และไม่ต่างจากหญิงสาววัยกลางคนที่ปัจจุบันไม่ได้ออกทะเลไปช่วยสามีทำงานอย่างในอดีต บทบาทของผู้หญิงเปลี่ยนไปเมื่อเริ่มตั้งหลักแหล่งคงที่และต้องมีหน้าที่ทำงานบ้าน เลี้ยงดูลูก

นอกจากนี้การทำงานบนบกยังส่งผลกระทบต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงอุดมการณ์อำนาจ เพราะกลุ่มคนรุ่นใหม่และกลุ่มวัยกลางคนที่ทำงานบนบกมีโอกาสในการเข้าร่วมพิธีกรรม ประเพณี ของหมู่บ้านน้อยมากหรือบางคนไม่มีโอกาสเลยเพราะต้องทำงาน ทำให้เกิดความห่างเหินสำหรับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและการปฏิบัติตามความเชื่อที่ลดน้อยลง เพราะมีความคิดว่าไม่ได้หาเงินทางทะเลแล้วในภายหน้า เช่นเดียวกับกลุ่มคนที่เปลี่ยนความเชื่อมานับถือศาสนาคริสต์ที่ยังคงหาเงินทางทะเลและสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงเทคนิค และภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงการจัดการความสัมพันธ์ทางสังคมไว้ แต่ไม่เข้าร่วมงานประเพณี พิธีกรรมของหมู่บ้าน เพราะพิธีกรรมส่วนใหญ่สะท้อนถึงความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจของสิ่งเหนือธรรมชาติที่ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติที่ชาวบ้านใช้ประโยชน์ ซึ่งต่างจากหลักคำสอนของศาสนาคริสต์ทำให้ในวันงานประกอบพิธีกรรมชาวบ้านกลุ่มนี้ยังคงออกทะเลไปทำมาหากินตามปกติ

อย่างไรก็ตามระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ วิถีชีวิตใหม่ทำให้ชาวบ้านมีรายจ่ายมากขึ้น มีความต้องการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น ทำให้ระเบียบ กฎเกณฑ์ ที่สอดคล้องกับความเชื่อ พิธีกรรม ประเพณี ถูกลดความเข้มงวดลงเพื่อให้โอกาสชาวบ้านได้ทำมาหากินทางทะเล เป็นการบิดเบือนเจตนารมณ์ของบรรพบุรุษที่ใช้ในการจัดการทรัพยากรส่วนรวม จึงเป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงหากชาวอุรึกลาไวย์รุ่นต่อไปไม่ปฏิบัติตามความเชื่อ พิธีกรรม ประเพณี ที่บรรพบุรุษถือปฏิบัติมาอย่างเคร่งครัด

สำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงการจัดการความสัมพันธ์ทางสังคม ในหมู่บ้านชาวอุรึกลาไวย์ ยังคงพยายามรักษาความสัมพันธ์ที่ดีของชาวบ้านไว้ โดยการให้ความช่วยเหลือกันในกลุ่มเครือญาติ และเพื่อนบ้าน ทั้งการอาศัยออกทะเลร่วมกัน การแบ่งปันผลผลิตจากการทำงานร่วมกัน การแบ่งปันพื้นที่ทำมาหากินร่วมกัน และการแบ่งปันอาหารให้กับครัวเรือนที่ทำงานบนบกถึงแม้ว่าการแบ่งปันอาหารจะเกิดขึ้นไม่บ่อยนักแต่ก็ยังพอมีเหลือให้เห็นอยู่

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าชาวอุรึกลาไวย์รุ่นใหม่ที่ทำมาหากินทางทะเลบางกลุ่มจะบิดเบือนกฎระเบียบ ข้อปฏิบัติของประเพณีไปบ้าง แต่กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มวัยกลางคน และกลุ่มคนรุ่นใหม่ ที่ทำมาหากินทางทะเล ยังคงมีการถ่ายทอดสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กันเรื่อยมาควบคู่ไปกับการเรียกร้องสิทธิในเรื่องพื้นที่ทำมาหากินและที่อยู่อาศัยผ่านเวทีสาธารณะ เพราะชาวบ้านต้องคอยปกป้องแหล่งอาหารของตนไว้ เพื่อให้ลูกหลานมีแหล่งอาหารที่มั่นคง อย่างไรก็ตามความขัดแย้งที่เริ่มมีความรุนแรงขึ้นทำให้ชาวอุรึกลาไวย์ที่ทำมาหากินทางทะเลบางส่วนรู้สึกท้อแท้ และเริ่มมองหาอาชีพทางเลือก ประกอบกับหน่วยงานราชการหยิบยื่นอาชีพทางเลือกให้ ทำให้กลุ่มวัยกลางคนบางส่วนและกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ทำมาหากินทางทะเลเริ่มมีความอ่อนไหว มีความคิดที่จะประกอบอาชีพเสริมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวควบคู่กับการทำประมง เช่นเดียวกับชาวมอแกนที่ได้รับ

ผลกระทบจากการพัฒนา จากการศึกษาของ (พลาเดช ณ ป้อมเพชร, 2546) พบว่า “โลกของชาวมอแกน” มีสภาพที่หดแคบและถูกจำกัดลงเนื่องจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป คือมีการตั้งหลักแหล่งที่ถาวรมากขึ้น การเดินทางทางทะเลถูกจำกัดลง ความรู้พื้นบ้านด้านนิเวศทางทะเลสะท้อนให้เห็นปรากฏการณ์ของการเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากมอแกนรุ่นใหม่หันมาพึ่งพาอุทยานแห่งชาติ และอาศัยการรับจ้างทำงานรายวันในฤดูท่องเที่ยวเป็นช่องทางในการทำมาหากิน ดังนั้นจึงพบว่า “ช่องว่าง” ของความรู้พื้นบ้านขยายเพิ่มขึ้นระหว่าง มอแกนรุ่นใหม่ (อายุน้อยกว่า 25 ปี) และรุ่นเก่า (อายุมากกว่า 25 ปี) ปัจจุบันการเดินทางและทำมาหากินทางทะเลถูกจำกัดลง ทำให้ความรู้พื้นบ้านลดความหมายและความสำคัญลงส่งผลให้ความรู้ขาดการสืบสานต่อ ผลที่ตามมาคือความละเอียดอ่อนในด้านการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติก็ลดลง อัตลักษณ์ของมอแกนที่ผูกโยงกับวิถีเรือนทางทะเลแบบดั้งเดิมถูกลดความหมายลงไปด้วยเช่นกัน

กระนั้นก็ดีชุมชนชาวอุรักลาโว้ยต้องมีการปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป แต่เป็นการปรับตัวที่ยังคงรากฐานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมของกลุ่มไว้ โดยเป็นการผสมผสานความรู้ที่ได้รับจากวิถีแบบใหม่กับการเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น เป็นการเรียนรู้ที่ช่วยให้ชาวบ้านรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีหลักการ และช่วยยกระดับจิตใจให้ชาวอุรักลาโว้ยรุ่นใหม่เกิดความภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิด เช่น ชาวอุรักลาโว้ยที่ทำงานบนบกสามารถนำความรู้ด้านนิเวศทางทะเลไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวได้ และเป็นสิ่งที่ดีที่จะได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเลให้คนทั่วไปได้รับรู้และนำมาใช้ประโยชน์ต่อ สำหรับชาวอุรักลาโว้ยเองก็ยังคงมีความรู้ดังกล่าวติดตัวไปตลอด เช่นเดียวกับกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ปัจจุบันทำมาหากินทางทะเลและกำลังคิดเปลี่ยนอาชีพมาประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ยังคงสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเลมาต่อยอดในการประกอบอาชีพได้เช่นกัน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเลจะได้มีการสืบทอดและนำมาใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป สร้างอัตลักษณ์ที่น่าภาคภูมิใจให้กับชาวอุรักลาโว้ยเอง

6. อภิปรายผล

พื้นที่บ้านราไวย์มีลักษณะเป็นอ่าวชายฝั่งทะเล เมื่อชาวอุรักลาโว้ยเข้ามาตั้งถิ่นฐานจึงมีการปรับตัวให้เข้ากับระบบนิเวศทางทะเล อันเป็นที่มาของสิ่งที่เรียกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามที่นักวิชาการอย่าง ศรีศักร วัลลิโภดม และ โอภาส ปัญญา ใน (เลิศชาย ศิริชัย, 2547) ได้กล่าวไว้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ศักยภาพของมนุษย์ที่จะปรับตัวให้เข้ากับพื้นที่หนึ่งเพื่อที่จะมีชีวิตรอด และการปรับตัวดังกล่าวเป็นการปรับตัวอย่างมีโครงสร้าง คือ การมีชุมชนเพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมต้องอยู่

รวมกันเป็นกลุ่ม และการเข้ามาอยู่ในพื้นที่บ้านราไวย์ มิใช่มีเพียงหมู่บ้านชาวอุรักลาไวย์เพียงหมู่บ้านเดียว แต่ยังมีคนท้องถิ่นที่เป็นคนปักษ์ใต้และคนไทยเชื้อสายจีนเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งนี้ด้วย ตามที่ ศรีสักร วัลลิโภคม กล่าวไว้ว่า การปรับตัวไม่ได้ปรับตัวอยู่ในชุมชนหนึ่งเพียงชุมชนเดียว จะมีหลายชุมชนเกิดเป็นเครือข่ายขึ้นมากมาย แต่เพราะความหลากหลายทางชาติพันธุ์จึงทำให้เกิดมายาคติทางชาติพันธุ์ขึ้น คนปักษ์ใต้และคนไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกันกับชาวอุรักลาไวย์ได้มีการแบ่งแยก และมีคำพูดที่แสดงถึงการดูถูกเหยียดหยามชาวอุรักลาไวย์ เพราะการมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา และวัฒนธรรม ประเพณี ที่แตกต่างกันทำให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกขึ้น ชาวอุรักลาไวย์จึงมีการปรับตัวเรื่อยมา มิใช่เพียงแค่ปรับตัวให้มีชีวิตรอด แต่เป็นการปรับตัวให้ได้รับการยอมรับจากคนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ทำให้เกิดการพยายามเรียนรู้วิถีชีวิต ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี ของคนท้องถิ่นมากขึ้น เพื่อให้เกิดความกลมกลืนทางชาติพันธุ์ ชาวอุรักลาไวย์ในปัจจุบันจึงมีวิถีชีวิตที่ต่างไปจากเดิมมากขึ้นจนส่งผลต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้ง 3 รูปแบบ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงเทคนิค ที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมเปลี่ยนแปลงได้ไวที่สุด เช่น เครื่องมือทำมาหากินบางอย่างต้องหาซื้อจากตลาด หรือปัจจุบันมีวิธีการทำมาหากินที่ซับซ้อนกว่าในอดีต ชาวบ้านเปลี่ยนมาใช้เรือหัวโทงติดเครื่องยนต์แทนเรือพาย เป็นต้น แต่ภูมิปัญญาท้องถิ่นดังกล่าว ยังคงมีการสืบทอดต่อกันมาในกลุ่มคนที่ยังคงทำมาหากินทางทะเล ถึงแม้ความเชื่อของบางคนจะเปลี่ยนไปจากการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์และวิญญาณบรรพบุรุษไปนับถือศาสนาอื่น ๆ แต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงน้อยคือภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงการจัดการความสัมพันธ์ทางสังคม ชาวบ้านยังคงรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันไว้เพราะทุกคนต่างเป็นเครือญาติกัน ชาวบ้านที่เปลี่ยนความเชื่อยังคงมีการทำมาหากินเป็นกลุ่มโดยรับคนที่ไม่มีเรือไปทำมาหากินด้วยกัน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ทำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้เกิดการเรียนรู้ทั้งผู้รับและผู้ให้ มีการแบ่งปันพื้นที่ทำมาหากินและผลผลิตให้แก่กัน แสดงให้เห็นว่าในหมู่บ้านชาวอุรักลาไวย์มีความสัมพันธ์ที่มีความมั่นคง ความสัมพันธ์พัฒนาให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้ชาวบ้านรู้จักเอื้อเฟื้อช่วยเหลือเกื้อกูลกันในยามที่เพื่อนบ้านลำบาก ถึงแม้ว่าความเชื่อและพิธีกรรมในการจัดระเบียบ การกำหนดกฎเกณฑ์ของชาวบ้านบางกลุ่มจะเปลี่ยนแปลงไปก็ตาม

ด้วยความเอื้อเฟื้อ การแบ่งปันที่ไม่มีให้เห็นน้อยในสังคมใหญ่แต่สำหรับชาวอุรักลาไวย์แล้ว สิ่งเหล่านี้ยังคงมีเหลืออยู่ เช่น ชาวบ้านที่ทำประมงไซ และดำน้ำลึกลับออกทะเลร่วมกันเป็นกลุ่ม และเอื้อเฟื้อให้เพื่อนบ้านที่ไม่มีเรือได้อาศัยออกทะเลไปทำมาหากินด้วยกัน โดยทุกขั้นตอนของการทำมาหากินร่วมกันชาวบ้านได้ช่วยเหลือกันอย่างเต็มที่ เช่น กลุ่มทำประมงไซ ชาวบ้านได้ช่วยกันตัดไม้ประกอบโครงไซ ถักไซ วางไซ และถูไซ ทำให้เกิดการเรียนรู้วิธีการทำมาหากิน และชาวบ้านยังนำผลผลิตที่ได้มาแบ่งปันให้กับทุกคน ทำให้ทุกคนมีอาหารมีรายได้เลี้ยงดูครอบครัว นอกจากนี้

รูปแบบการทำประมงของชาวอุรักลาไวย์ส่วนใหญ่ยังเป็นระบบการแบ่งปันไม่มีการจับจองพื้นที่ทำมาหากินในทะเลหรือพื้นที่บริเวณชายหาดให้เป็นของตนเองหรือของครอบครัว โดยทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ได้ร่วมกัน สามารถทำมาหากินในพื้นที่เดียวกันได้ เช่น การออกทะเลไปลากปลา การต๋อยหอยดิบ หรือการใช้พื้นที่ถักไซ สิ่งเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงความมีจริยธรรมที่เป็นกลไกของสังคมช่วยให้ชาวอุรักลาไวย์อยู่ร่วมกันในสังคมได้โดยไม่มีความขัดแย้ง

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงอุดมการณ์อำนาจที่ถือว่าเป็นความรู้ที่เป็นนามธรรมฝังลากลึกในจิตสำนึกของชุมชนที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงช้าตามที่ (เลิศชาย ศิริชัย, 2547) ได้กล่าวไว้ แต่สำหรับชาวอุรักลาไวย์รุ่นใหม่เมื่อมีโอกาสการเรียนรู้หนังสือ และเรียนรู้วิถีบทที่ถูกกดดันจากการพัฒนาใหม่ ทำให้หลายคนมีวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิมที่มีทั้งแบ่งบวกและลบ บางคนเปลี่ยนความเชื่อจากการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เจ้าของสถานที่และวิญญาณบรรพบุรุษหันไปนับถือศาสนาตามกระแสหลัก จึงไม่มีความสนใจและเห็นว่าไม่มีความจำเป็นในการสืบทอดประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อ ทั้งในระดับครอบครัว เครือญาติและชุมชนอีกต่อไป เช่น ไม่มีการสืบทอดความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งอาหาร เช่น ไหว้วิญญาณบรรพบุรุษตามแบบอย่างที่เคยถือปฏิบัติมา หรือการไม่เข้าร่วมประเพณีทำบุญกลางบ้าน ประเพณีบูชาโต๊ะเล หรือประเพณีอื่น ๆ ที่บรรพบุรุษสืบทอดต่อกันมานับร้อยปี เช่น ในวันที่มีพิธีกรรมบูชาโต๊ะเลชาวบ้านที่ทำงานบนบกต่างไปทำงานกันตามปกติ เช่นเดียวกับชาวบ้านที่เปลี่ยนความเชื่อจะไม่เข้าร่วมพิธีกรรมและยังคงทำงานในทะเลตามปกติ ทั้งที่เป็นวันที่โต๊ะเลหมอห้ามไม่ให้ใครออกทะเล หรือในวันที่มีงานประเพณีอาบน้ำมนต์สะเดาะเคราะห์กรรม ชาวบ้านทั้งสองกลุ่มจะไม่เข้าร่วมพิธีกรรมที่เกิดขึ้น เป็นต้น

ถึงแม้ว่าชาวบ้านบางกลุ่มมีความเชื่อที่เปลี่ยนไป แต่ชาวบ้านสามารถรักษาระบบคุณธรรมที่ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมของชาวอุรักลาไวย์ในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่าเพื่อให้เกิดความยั่งยืนได้ เช่นเดียวกับชาวอุรักลาไวย์ที่ทำมาหากินทางทะเลและมีความเชื่อในธรรมชาติ ระบบคุณธรรมที่กล่าวถึง **ประการแรก** คือ การแบ่งพื้นที่ทำมาหากินออกเป็น 2 พื้นที่ เพื่อให้ทรัพยากรสามารถฟื้นกลับคืนมาได้ในช่วงระยะเวลา 6 เดือน คือ ในช่วงลมว่าวพัดชาวอุรักลาไวย์จะไปทำมาหากินทางฝั่งตะวันตก ในช่วงนี้พื้นที่ทางฝั่งตะวันออกจึงถูกพักไว้ให้ทรัพยากรได้ทะเลเกิดการฟื้นตัว เมื่อถึงช่วงลมพัดพัดชาวอุรักลาไวย์จึงกลับมาทำมาหากินทางฝั่งตะวันออกอีกครั้ง และปล่อยให้ทรัพยากรทางฝั่งตะวันตกที่ชาวบ้านได้ใช้ไปในช่วงเวลา 6 เดือนที่ผ่านมาได้พักฟื้น **ประการที่สอง** คือ การกำหนดขนาดสัตว์ทะเลที่จับ โดยการทำประมงไซที่มีการจำกัดความกว้างของตาลวดไม่ให้มีขนาดเล็กเกิน 3 นิ้วมือ เพื่อให้ปลาตัวเล็กสามารถหลุดรอดออกมาได้ **ประการที่สาม** คือ การเลือกจับปลาที่ต้องการ โดยการประดิษฐ์เครื่องมือประมงที่จำเพาะเจาะจงประเภทของปลา เช่น ไซปลามง มีขนาด

3.5-4 นิ้วมือ ไซปลากล้วยญี่ปุ่นมีขนาด 3 นิ้วมือ เบ็ดลากปลาหางแข็งและลากปลาโอ เป็นต้น แต่ยังมีชาวบ้านบางกลุ่มที่ลักลอบทำประมงปลาสวยงาม เพราะตลาดปลาสวยงามขยายตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากได้รับแรงจูงใจจากการเข้าชมพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ ทำให้มีกลุ่มผู้ต้องการเลี้ยงปลาตู้เพิ่มขึ้น ชาวบ้านจึงตกเป็นเครื่องมือและมีคนทำลายล้างอยู่เบื้องหลัง **ประการที่สี่** คือ การเลือกพื้นที่ทำมาหากินที่ไม่ทำลายทรัพยากร เช่น การตกปลา และการวางไซ จะไม่กระทำบริเวณที่มีปะการัง เพราะจะทำให้ปะการังและเครื่องมือประมงเกิดความเสียหาย โดยชาวบ้านจะวางไซบริเวณที่เป็นเนินทราย ซึ่งไม่เป็นการทำลายปะการังหรือทรัพยากรอื่น ๆ **ประการที่ห้า** คือ การประดิษฐ์เครื่องมือประมงพื้นบ้านที่ไม่ทำลายล้างระบบนิเวศได้ทะเล จะเห็นได้ว่าปัจจุบันชาวบ้านมีการดำน้ำโดยใช้เครื่องมือลมสำหรับปัมอากาศหายใจ เป็นเครื่องมือประมงที่ทันสมัยเพื่อให้สามารถดำน้ำได้ลึกและนานขึ้น และเครื่องมือลมก็ไม่ได้ทำลายระบบนิเวศทางทะเล นอกจากนี้เครื่องมือประมงของชาวบ้านส่วนใหญ่ประดิษฐ์ขึ้นเองจากวัสดุที่หาได้ง่าย เช่น ไซ ถึงแม้ว่าไซในปัจจุบันมีขนาดใหญ่กว่าในอดีต แต่สามารถย่อยสลายได้และมีความเหมาะสมกับสัตว์น้ำที่จับ และในอดีตชาวบ้านเคยใช้สารไซยาไนด์และทำประมงโดยใช้วิธีระเบิดปลาซึ่งมีนายทุนนำมาให้ ทำให้ชาวบ้านตกเป็นเครื่องมือของการพัฒนาที่ยืดเอาตลาดและปริมาณเป็นหลัก และหลังจากที่มีกฎหมายออกมาปัจจุบันชาวบ้านได้เลิกใช้สารไซยาไนด์และการระเบิดปลาแล้ว **ประการที่หก** คือ ช่วงเวลาในการทำมาหากิน ชาวบ้านที่ทำประมงไซเป็นอาชีพหลักจะออกทะเลเพียงเดือนละ 2-4 ครั้ง คือในช่วงน้ำตาย 8-10 ค่ำ เพื่อไปวางไซ และกู้ไซ ไซที่ชาวบ้านนำไปวางไว้ได้ท้องทะเลใช้เวลาประมาณ 7-15 วัน เมื่อถึงช่วงน้ำตายชาวบ้านจึงได้ออกไปกู้ไซ หรือชาวบ้านที่ดำน้ำลึกต้องอาศัยช่วงเวลาที่ไม่มีกระแสน้ำไหลเชี่ยวถึงจะสามารถทำงานในทะเลได้สะดวก ชาวบ้านใช้ช่วงเวลาที่ไม่ได้ออกทะเลไปกับการตกไซ ถักไซ เพื่อรอโอกาสในการออกทะเลครั้งต่อไป

ทั้งหมดนี้ต่างจากการทำประมงพาณิชย์ที่มีความถี่ในการออกทะเลบ่อยครั้งกว่าประมงพื้นบ้าน อีกทั้งยังมีเครื่องมือประมงที่ทำลายทรัพยากร เช่น อวนลาก อวนรุน เป็นการทำประมงในลักษณะที่กวาดต้อนสัตว์ทะเลทุกชนิดและทุกขนาดเข้าไป ทำให้ระบบนิเวศได้ทะเลเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าจริยธรรมและคุณธรรมทุกประการที่ชาวอุรึกลาไว์สร้างขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้ชาวอุรึกลาไว์มีการปรับตัวให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย มีความเคารพต่อธรรมชาติ เพื่อที่จะรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ตลอดไป เพราะทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญและมั่นคงที่ชาวบ้านใช้เลี้ยงทุกปากท้องในหมู่บ้าน และช่วยให้ชาวบ้านมีโอกาสดำรงทำงานร่วมกัน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างความสามัคคีความเป็นปึกแผ่นให้เกิดในหมู่บ้าน

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบในการศึกษาครั้งนี้หากมีหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ จะมีผลดีต่อการกำหนดอนาคตของชาวอุรุกรลาไว้อย่างไรให้สามารถอยู่ร่วมกับวิถีแบบใหม่ที่ถูกกดดันจากการพัฒนาได้อย่างมั่นคง ขณะเดียวกันยังดำรงไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่า โดยชาวอุรุกรลาไวจะมีโอกาสกำหนดอนาคตของตนเองควบคู่กับการสนับสนุนที่เป็นธรรมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1) หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภาวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต ภาคใต้เขต 4 ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดภูเก็ต สถาบันการศึกษาที่ทำการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ชาวอุรุกรลาไวและหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐและองค์กรเอกชน ควรมีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ร่วมกับชาวอุรุกรลาไว ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการสร้าง “คนสองวัฒนธรรม” คือ การส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเลเป็นอย่างดี เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมของกลุ่ม มีความภาคภูมิใจในความเป็นชาวอุรุกรลาไว และสามารถเผยแพร่วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คนทั่วไปได้รับรู้ ในขณะที่เดียวกันต้องมีความรู้และใช้ประโยชน์จากความเจริญที่มาพร้อมกับการพัฒนา เช่น ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ทางด้านภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ เพื่อสามารถใช้ในการสื่อสารและป้องกันการเอารัดเอาเปรียบ โดยการสร้างคนสองวัฒนธรรมมีดังนี้

1.1) การสนับสนุนการสร้างพิพิธภัณฑ์มีชีวิตหรือลานพิธีกรรม เพื่อเป็นพื้นที่ให้บุคคลจากหลายภาคส่วนและชาวบ้านมาพบปะสนทนากัน ร่วมวางแผนชีวิตหรือมีปฏิสัมพันธ์กันในเชิงที่เห็นคุณค่าต่อกัน ให้คนส่วนใหญ่เห็นคุณค่าของชาวอุรุกรลาไวมากขึ้น เพื่อให้ชาวอุรุกรลาไวมีโอกาสเป็นคนสองวัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์มีชีวิตของชาวอุรุกรลาไวเปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้เรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ รวมถึงการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเล “อ่านน้ำจืด อ่านฟ้าจืด” มาปรับใช้ในการกำหนดรูปแบบการทำมาหากิน เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้มาเยือนให้ได้มาเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวอุรุกรลาไว และเป็นการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนให้กับคนทั่วไปได้นำไปใช้ประโยชน์ต่อ สร้างความประทับใจที่มีรู้ลืมทำให้คนทั่วไปได้รู้จักชาวอุรุกรลาไวมากขึ้น

นอกจากนี้พิพิธภัณฑ์มีชีวิตหรือลานพิธีกรรมควรเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้คนที่ทำงานในทะเลและคนที่ทำงานบนบก สามารถมาพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ เกิดการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเล ความเชื่อ ประเพณี ให้แก่กันระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มวัย

กลางคน และกลุ่มคนรุ่นใหม่ โดยการสื่อสารกันภายในกลุ่มควรใช้ภาษาอุรูกลาไว้อยู่เป็นหลัก เพราะจะทำให้คนรุ่นใหม่ได้ซึมซับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเล ความเชื่อ ประเพณี รวมถึงยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางภาษาของชาวอุรูกลาไว้อยู่ ถึงแม้ว่ากลุ่มคนรุ่นใหม่ส่วนหนึ่งไม่ได้ทำมาหากินทางทะเลแล้ว แต่การที่ทุกคนได้มาพบปะสนทนากันเป็นประจำทุกวัน ทำให้คนรุ่นใหม่ นำความรู้ดังกล่าวไปใช้ประกอบกับการทำงานได้ เช่น กลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เป็นพนักงานดูแลนักท่องเที่ยวด้านน้ำสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเล (เชิงเทคนิค) ไปถ่ายทอดให้นักดำน้ำได้รับรู้ เพิ่มจุดเด่นในการบริการที่สร้างความประทับใจให้กับผู้มาเยือน ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวมีรายได้เพิ่มขึ้นตามจำนวนผู้มาเยือนที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันชาวอุรูกลาไว้อย่างได้มองเห็นคุณค่า และมีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บรรพบุรุษได้ร่วมกันสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน และได้ร่วมกันสานต่อเจตนารมณ์ของบรรพบุรุษต่อไป เป็นการสร้างชุมชนที่มีความเป็นเอกลักษณ์ช่วยให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นดำรงอยู่ต่อไป

2) ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเล ตั้งแต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 5 จังหวัดภูเก็ต สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเล และป่าชายเลน กรมอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 15 รวมถึงสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต ภาคใต้เขต 4 ควรทำความเข้าใจถึงระบบความสัมพันธ์ของชุมชนท้องถิ่นกับฐานทรัพยากรในพื้นที่ ที่เป็นทั้งแหล่งอาหาร แหล่งรายได้ของชุมชน ก่อนกำหนดนโยบายที่จะมีผลกระทบต่อกลุ่มคนเหล่านั้น

3) แหล่งอาหารทางธรรมชาติของชาวอุรูกลาไว้อยู่ควรได้รับการคุ้มครอง เพราะหมายถึงความอยู่รอด ความมั่นคง และความพอเพียงในการดำรงชีวิต การเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาอันจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารของชาวอุรูกลาไว้อยู่ ถือเป็นการคุกคามความอยู่รอดของชาวบ้าน หากแหล่งอาหารไม่ได้รับการคุ้มครองชาวอุรูกลาไว้อยู่จะต้องหันไปบริโภคอาหารตลาดซึ่งเต็มไปด้วยการปนเปื้อนของสารพิษ และนานวันเข้าจึงเป็นที่มาของโรคร้ายต่าง ๆ

4) การสร้างระบบการเตือนภัยจากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเล “อ่านน้ำจาลม อ่านฟ้าจาดาว” โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงเทคนิค ที่นอกจากจะบอกให้ทราบถึงสถานที่และวิธีการในการเก็บหาทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแล้ว ภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงเทคนิคยังช่วยให้ชาวบ้านรับรู้ถึงภัยธรรมชาติที่จะเกิดขึ้นอีกด้วย โดยการสังเกตลักษณะของน้ำ คลื่น ลม เมฆ เป็นต้น เช่น การสังเกตลักษณะของน้ำ ในช่วงน้ำใหญ่หรือน้ำตาย หากมีกระแสน้ำไหลรุนแรงไปในทิศทางเดียวกันมากกว่าช่วงน้ำใหญ่และน้ำตายตามปกติ ประมาณ 3-7 วัน แสดงว่าจะมีฝนฟ้าคะนองหรือมีพายุ หรือการสังเกตลักษณะของคลื่นและเมฆ เช่น ช่วงที่ทะเลเกิดคลื่นโหล่นหรือแดงให้สังเกตดูบนท้องฟ้าจะมองเห็นเมฆที่ชาวบ้านเรียกว่าปูโงจ่าเงิน แสดงว่าอีกไม่เกิน 3-7 วันนับจากนี้จะมีฝนตก

หนักหรือมีพายุเข้าฝั่ง โดยชาวอุรกลาไว้อยู่อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงเทคนิคในการทำมาหากินอยู่ คู่กับทะเลมานานหลายชั่วอายุคน จึงทำให้ชาวอุรกลาไว้อยู่สามารถทำมาหากินได้อย่างปลอดภัย โดยอาศัยการสังเกตของตนเองเป็นหลัก และไม่ได้พึ่งคำพยากรณ์จากกรมอุตุนิยมวิทยา จึงควรจะพัฒนาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงเทคนิคเป็นระบบการเตือนภัยแบบชาวบ้าน

5) การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนิเวศทางทะเล “อ่านน้ำจืดม อ่านฟ้าจืดดาว” เข้าสู่ระบบโรงเรียน เนื่องจาก พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ได้มีการกำหนดเรื่องภูมิปัญญาไทยไว้หลายมาตรา เพื่อเอื้อประโยชน์ให้คนท้องถิ่นมีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาของตน เช่น มาตรา 7 “ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล” เพื่อให้บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น มีความรู้เกี่ยวกับตนเองมากขึ้น มาตรา 28 “ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคลส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ รู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชน” การพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาไทย คือ การนำเอาเนื้อหาหรือวิธีการสอนของภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน หัวใจสำคัญคือการปรับสภาพเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีเหตุผล สร้างดุลยภาพกับสรรพสิ่งเพื่อความสันติสุขและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) อย่างไรก็ตามการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่ระบบโรงเรียนทำให้เยาวชนมีความเข้าใจธรรมชาติรอบตัว และเข้าใจวัตถุประสงค์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บรรพชนสั่งสมมา ถึงแม้วิถีชีวิตจะเปลี่ยนไปในแต่ละรุ่นแต่ชาวอุรกลาไว้อยู่รุ่นต่อไปยังคงมีความรู้และสามารถอยู่ร่วมกับระบบนิเวศทางทะเลได้อย่างยั่งยืน แม้ว่าจะไม่ได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำมาหากินทางทะเลแล้วก็ตาม